

Лише дехто із представників загалу письменницького гурту тих 70-90-х рр. змогли в ті часи вийти на невидимі барикади боротьби за історичну правду в історичній літературі. Хоча і не завжди вона була успішною.

Проте в сучасній Україні через економічну скруту, але більшою мірою через недооцінку значення збереження й поширення історичної правди в нашому суспільстві всі вони лишились за бортом суспільного життя. Українська книжка зникла під тиском широкого культурологічного наступу сусідніх держав, і, зокрема, Росії. Зменшення ролі історичних знань як і знищення національної духовності й культури в Україні стали прицільним предметом нової невидимої війни проти суверенної Української держави. Адже історія, як і історична романістика, – це кров і мозок політики, основа державницької свідомості народу, на якій виростає й тримається держава.

А “подальше існування унітарної України, – як пише відомий російський політик О. Дугін, – неприпустиме. Ця територія (тобто – Україна – авт.) має бути поділена [1, 259].

Тож і не дивно, що в сучасній Україні, де влада перебуває в руках неукраїнської еліти, не виходять у світ українські книжки, тим паче, не видаються і не перевидаються знакові твори багатьох авторів української історичної прози минулих років. Але віримо: пережили голодомори і війни, переживемо і цю скруту. Розквіт української літератури ще попереду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дугин А. Основы геополитики России / А.Дугин. – М.: Арттегия, 1999. – 608 с.

УДК 82.111(73) - 94

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІСТОРІЇ В РОМАНІ С. КІНГА «БУРЯ СТОРІЧЧЯ»

Казьміна Н.О., асистент

Мелітопольський державний педагогічний університет

У статті йдеться про трансформацію історії Америки в художніх творах Стівена Кінга. Розглядається роман «Буря сторіччя». Надана стисла характеристика творчості письменника. Здійснено дослідження вірогідних історичних фактів американської історії, а також вплив історичних подій на розвиток літературної думки. У статті аналізується твір «Буря сторіччя», а також докладно змальовані історичні реалії, які вплинули на створення цього твору.

Ключові слова: психологічний аналіз, художнє припущення, умовність.

Казьміна Н.А. ТРАНСФОРМАЦИЯ ИСТОРИИ В РОМАНЕ С.КИНГА "БУРЯ СТОЛЕТИЯ" / Мелитопольский государственный педагогический университет, Украина.

В статье речь идёт о трансформации истории Америки в художественных произведениях Стивена Кинга. Рассматривается роман Стивена Кинга «Буря Столетия». Дана краткая характеристика творчества писателя. Проведено исследование достоверных исторических фактов американской истории, а также влияние исторических событий на развитие литературной мысли. В статье дан анализ произведения «Буря Столетия», а также подробно описаны исторические реалии, повлиявшие на создание этого произведения.

Ключевые слова: психологический анализ, художественное допущение, условность.

Kazmina N.A. TRANSFORMATION OF THE HISTORY IN STEPHEN KING'S NOVEL "STORM OF THE CENTURY" / Melitopol state pedagogical university, Ukraine.

In this article the author tells us about transformation of the American history in Stephen King's creative activity. The novel "Storm of the century" is under the consideration. The author gives us the short characteristics of Stephen King's creative activity. There were made a research of the real historical facts from the American history, and also the influence of historical events on the development of the literature idea. In this article is given the analysis of the novel "Storm of the century", and also the historical realities which influenced the creation of this novel are described in details here.

Key words: physiological analysis, artistic assumption, convention.

Творчість американського письменника Стівена Кінга - дуже цікаве й суперечливе явище в американській літературі. Багато критиків відносяться до нього доволі упереджено. Хтось з них відносить його творчість до масового сенсаційного читива, проте при його більш ретельному аналізі можна зробити висновок, що його твори - це серйозні роботи, які зачіпають культуру, побут, реалії

американського життя. Кінг закликає читачів поглянути на світ із його позиції, озирнутися на гострі моральні, соціальні, екологічні проблеми, а також проблеми сім'ї та підлітків.

У якійсь мірі можна зрозуміти те, що Стівена Кінга дуже часто критикують за пристрасть описувати усілякі патології та жорстокість, проте за всіма цими проявами можна розгледіти глибокий психологічний аналіз його персонажів. І несправедливо було б не відзначити ту гостроту проблем, які він піднімає у своїх романах, пекучу актуальність досліджуваних ним конфліктів. Оскільки Стівен Кінг є нашим сучасником, то його творчість ще не отримала серйозної критичної оцінки літературознавців, які більше уваги звертають на твори класиків літератури. Проте в передмовах до його книг можна зустріти спроби більш глибокого аналізу його творів. Наприклад, передмова Пальцева М. до книги С. Кінга «Мертва зона», стаття Соломії Павличко «Література під владою нечистої сили» [2;53], стаття критика Зверева А. під назвою «Другий зір» у журналі «Іноземна література».

На сьогодні Стівен Кінг є одним з самих найбільш популярних сучасних американських прозаїків. Велику кількість його творів було успішно екранізовано і вони мали великий успіх у глядачів. Це такі фільми, як «Кері» (1976), «Сяйво» (1980, 1997), «Калейдоскоп жахів» (1982), «Кристіна» (1980), «Мертва зона» (2002), «Буря сторіччя» (1999), «Діти кукурудзи» (1993), «Кладовище домашніх тварин» (1989), «Лунатики» (1992), «Долорес Клейборн» (1995), «Втеча з Шоушенка» (1994), «Зелена миля» (1999), «Лангольери» (1995), «1408» (2007), «Туман» (2007), «Секретне вікно» (2004) та ін., деякі з них були екранізовані кілька разів, а також деякі його твори стали навіть міні-серіалами.

Кінгу затісні межі роману, у нього обов'язково присутній момент художнього припущення й умовності. Спочатку його порівнювали з Реєм Бредбері і Айзеком Азімовим. Проте у Кінга дія відбувається не на інших планетах, а у звичайних американських містечках, у буденних місцях. Ситуації, змальовані Кінгом відрізняються від тих, які виникають в «Марсіанських хроніках» Бредбері, Азімовському «Кінці вічності». Читача ні на мить не залишає відчуття реальності того, що відбувається. І якщо не шукати в Кінга якихось приголомшливих одкровень щодо тих або інших прихованих властивостей свідомості, якщо звільнити його книги від властивого йому нальоту містики, виявиться, що вони завжди засновані на справжніх явищах суспільного життя Заходу [1; 73].

У нашій статті ми розглянемо його роман «Буря сторіччя», у якому Стівен Кінг, майстерно використовуючи факти з історії Америки, дає своє бачення подій. У передмові до твору він пише про те, як зародився цей твір: «Останнім поштовхом слугувало усвідомлення, що якщо я зроблю місцем дії Літл-Толл-Айленд, то отримаю шанс сказати щось цікаве й суперечливе про саму природу спільноти, тому що у всій Америці немає спільнот, які б були так тісно переплетені, як острівні спільноти на узбережжі штату Мен. У них люди пов'язані ситуацією, традицією, спільними інтересами, спільними релігійними звичаями й роботою - завжди важкою, іноді небезпечною. Кровні зв'язки так переплутані, що населення більшості островів складається всього з півдюжини прізвищ, переплетених двоюрідною спорідненістю й шлюбними зв'язками, як кляптева ковдра. Якщо ви турист (або взагалі людина "з материка"), вони можуть віднести до вас доброзичливо, але не розраховуйте заглянути в глибину їхнього життя... Я пишу про маленькі міста, тому що я - хлопчисько з маленького міста (хоч і не хлопчисько з острова, поспішаю додати, коли я пишу про Літл-Толл-Айленд, я пишу як людина стороння), і майже всі мої історії про маленькі міста – про Джерусалемз-лот, про Касл-Рок, та про Літл-Толл-Айленд - усі вони зобов'язані Марку Твену ("Людина, яка спокусила Гедліберг") та Натанієлю Готорну ("Молодий Гудмен Браун"). Та все ж всі ці історії, як мені здається, побудовані на одному неперевіреному постулаті: проникнення злої волі не може не зворушити спільноту, роз'єднуючи людей і перетворюючи їх на ворогів. Але це мій досвід скоріше як читача, ніж як члена спільноти; а як член спільноти, я бачив, що нещастя, що вибухнуло, об'єднує міста. Але все одно залишається питання: чи є результатом такого об'єднання загальне благо? Чи завжди ідея "спільноти" зігріває серця, або їй трапляється і холонути кров?... І я вже знав, що повинен хоч би спробувати це написати». Спочатку цей твір було задумано автором як роман, проте згодом він був написаний ним у формі кіносценарію. «Я писав її у вигляді телесценарію, тому що так хотіла ця історія – бути написаною, але без всякої думки, що вона і справді з'явиться на екрані», - пише автор [3;4].

У «Бурі Сторіччя» Кінг описує життя звичайних американців на маленькому острівці Літл-Толл-Айленд, яке йшло своїм звичаєм, доки його мешканці не зіткнулися з двома речами: жахливою бурею, яка рухається у напрямку їхнього острова, і появою таємничого незнайомця на ім'я Андре Лінож. Образ Ліножа втілює собою страшного й могутнього демона, який вимагає в місцевих жителів дати йому те, що він хоче. Люди, приголомшені його жорстокістю й нажахані до смерті, здатні на все, аби позбавитися цього небажаного гостя. Лінож шукає наступника, дитину, якій зміг би передати свої знання й магічний досвід. Довгий час, тримаючи в таємниці свою демонічну природу, Лінож оголює правду про гріхи й провини мешканців острова. А потім із самовдоволенням дивиться на те, як люди, не вдаючись ні до яких думок про розкаяння, роблять марні спроби відшукати в самих собі хоч якусь крихту моральності й сили духу. Цей персонаж чимось нагадує хірурга, який розрізає гнійні рани людства, але не лікує їх, а лише відчужено спостерігає за тим, що буде далі.

Єдина людина, на совість якої не тисне Лінож, - це місцевий констебль Майк Андерсон, головний герой роману. На тлі острів'ян, які до фіналу роману втрачають всіляку людську подобу, він єдиний, кому не властива легкодухість й аморальність. Але головна річ, якої навчає твір, - це те, що за все рано чи пізно доводиться платити. У тому числі і за власну силу духу, за те, що не такий, як усі, за те, що все ж таки не в змозі пройти обраним шляхом до кінця. І в цьому плані Майку випала важча доля, ніж іншим [4; 1].

У «Бурі Сторіччя» Кінг використовує звичаний мотив д'яволадії, додаючи йому вельми оригінальну інтерпретацію за допомогою філософських роздумів про відплату, людську гріховність, боротьбу добра і зла в душі кожного з нас. Герої Кінга знов знаходяться в ситуації жорсткого морального вибору, від якого залежить їхня подальша доля. Але як можна зробити цей найправильніший вибір, коли обидва варіанти неприйнятні? Де чітка межа між добром і злом? Та і що є добро - квінтесенція людського існування, або, можливо, не більше ніж порожня казка, ілюзія, за допомогою якої найпростіше замаскувати власну низькість й порочність?

Взагалі, проблема вибору для людини - одна з найскладніших, тим більше, якщо вибір зроблений невірно... Суспільство острів'ян - це суспільство в мініатюрі, коли воно настільки самовпевнене у своїй силі завдяки згуртованості, але ця сила вмить зникає, варто з'явитися Ліножу. І ось девіз єдиної згуртованості перетворюється на повну відчуженість й байдужість до долі своїх співвітчизників. Атмосфера на острові - напружена, це суспільство острів'ян нагадує в якійсь мірі «фамусовське товариство» з комедії Грібоєдова. Ті ж забобони, ті ж вади, хоча, звичайно, у героїв «Бурі Сторіччя» ситуація набагато складніша. Вибір для них - це не просто якесь рішення, це рішення долі всього острову. І, врешті-решт, опиняється так, що люди ніяк не можуть вплинути на події навколо них. Вони мчать за течією, неначе сама буря потягла їх за собою. Події книги - стихія. А головний герой, втрапивши найдорожче, не може погодитися з тим, що його позбавили цього люди, яких він знав усе життя. Він їде, тому що не може щодня дивитися їм в очі. Він не зміг перемогти один, якби його підтримала дружина та інші мешканці, то Лінож був би переможений, але страх і відчай, що опанував усіма, позбавили Майка Андерсона сина. Хлопчик же, якого віддали Ліножу, знайшов щось, чого ніколи не зрозуміти звичайним людям на острові, знайшов силу вирішувати і обирати, робити так, як вважає потрібне, але в темному її втіленні. І звичайно, Лінож заздалегідь обрав дитину. І забрав би його, так або інакше. Кінг примушує читача зрозуміти, що краще боротися до кінця за найдорожче, ніж бачити, як це у тебе забирають, а потім винуватити себе за невірний вибір. Він вчить тому, що поганий або гарний, складний або простий, але вибір завжди є.

У «Бурі сторіччя» Стівен Кінг дає нам дуже цікаву версію, яка тісно пов'язана з реальною історією однієї з перших англійських колоній в Америці.

Це одна з найпекучіших таємниць ранньої історії Америки - безслідне зникнення колонії, заснованої у XVII сторіччі. Насправді, ця колонія, яка влаштувалася на острові Роанок в окрузі Дейр (у даний час — Північна Кароліна, США), виникла на кошти сера Уолтера Рейлі при королеві Єлизаветі I з метою створення першого постійного англійського поселення в Північній Америці. У поселенні налічувалося 170 осіб, серед яких були жінки та діти. Навколо жили ворожі племена індіанців. Заснувавши колонію, Рейлі поплив на своєму кораблі до Англії, але через декілька років повернувся. На превеликий подив, усі будинки виявилися порожніми. Не було слідів бійки, або пожежі, або іншого стихійного лиха. Не залишилися ніяких слідів зниклих англійців. Тільки на одному дерев'яному стовпі красувався загадковий напис, вирізаний ножом: «Кроатон».

Популярна історія про «зниклу колонію», тісно пов'язана з індіанським плем'ям Кроатон, що жило неподалік, лягла в основу безлічі художніх творів й фільмів. Усього в 1590 році на північноамериканський острів Роанок було направлено чотири пошукові експедиції, - повідомив віцепрезидент суспільства "Зникла колонія" Джеймс Харт. Навколишні ліси ретельно досліджували у пошуках свіжих могил, але жодного трупа теж не знайшли. Плем'я місцевих індіанців-кроатонів було дружнє до колоністів, але про всяк випадок обшукали їхнє село на сусідньому острові. Це не дало ніяких результатів. В решті решт Уайт послав королеві депешу: "Вони не могли зникнути просто так, що не залишилися навіть і сліду. Їх забрав диявол". Пізніше Рейлі вже з власної ініціативи шукав поселенців, перекопав всю землю на місці села, але через 14 років остаточно облишив пошуки.

Безслідне зникнення всіх колоністів Роанока вважається однією з головних таємниць в історії людства. Зараз острів Роанок - одне з найпопулярніших туристичних місць американського штату Північна Кароліна. П'єса Пола Гріна "Зникла колонія" завжди йде з аншлагом [5;7].

Дін Кунц у «Фантамах» теж згадує цей випадок, проте з властивою йому часткою містицизму. У багатотомній епопеї французьких письменників Анн і Серж Голонн про Анжеліку в романі «Анжеліка в Новому Світі» можна зустріти опис цього випадку: «Але найстрашніша доля була в англійців сера Уолтера Рейлі, які висадилися біля острова Роанок у Вірджинії. Це трапилося в 1587 році. Одному з очолювачів колоністів, Джону Уайту, довелося вирушити по допомогу до Англії. Коли ж він повернувся, то не знайшов навіть сліду своїх співвітчизників, адже серед них знаходилися його дружина і маленька

донька Віргінія, перша біла дитина, що народилася на американській землі. Уайт обнишпорив всі води, всі береги, всі ліси, шукав цілий рік, але марно. Таємниця простягла свої крила над долею колоністів» [6;379].

У романі «Буря сторіччя» згадується реальний випадок зникнення людей у поселенні Роанок, а також натяк на причину цього зникнення - жителі селища зникли б, якби не побажали добровільно віддати свою дитину посланцю диявола. У «Бурі сторіччя» втілення сатани Анре Лінож всіляко залякує мешканців, навіваючи їм дуже страшні сни про їх зникнення, як це було в роки перших поселенців Америки. Стівен Кінг змальовує це так: «Вставка: картина, що зображує селище вісімнадцятого сторіччя. Чути голос жінки-репортера: - Так виглядало поселення Роанок, штат Вірджінія, у 1587 році, до того, як звідти зникли всі жителі - чоловіки, жінки і діти. Так ніколи і не з'ясувалося, що ж із ними сталося. Був знайдений єдиний ключ до відгадки - слово, вирізане на дереві... Вставка: вирізаний на стовбурі в'язи напис. Букви КРОАТОН - ось це слово: "Кроатон". Чиєсь ім'я? Назва міста або місцевості? Нісенітниця? Слово забутої багато сторіч тому мови? Цього ніхто не знає». Стівен Кінг майстерно використовує одну з таємниць історії Америки, щоб додати своєму творові достовірності й реальності. За його версією, жителі острівця Літл-Тойл-Айленд всі б загинули, покінчивши життя самогубством у пучині океану, як це трапилося з їх попередниками: «Кошмарною процесією йдуть острів'яни, що впали в транс, у нічних сорочках і піжамах, вони не помічають виючого вітру й снігу, що вкриває їх. Йде Анджела з маленьким Бастером на руках, за нею Моллі в нічній сорочці несе Ральфі; Джордж Кірбі... Ферд Ендрюс... Роберта Койн..., зрозуміло, усі тут. І в кожного на лобі дивне й зловісне татування: "КРОАТОН". Першим йде Роббі: - Пробачте, що не дали вам того, що ви хотіли. Він падає з розламаного причалу в океан. Орв Бучер другим: - Пробачте, що не дали вам цього, містер Лінож. І крокує услід за Роббі. Енджі Карвер з Бастером на руках. - Ми просимо у вас вибачення. Правда, Бастер?

З дитиною на руках вона робить крок з пірсу в море. Наступна - Моллі з Ральфі на руках». Ось такий ось страшний сон бачать усі мешканці маленького острівця під час найстрашнішої й жорстокої бурі, яка захопила їх у полон, і вони розуміють, що якщо не виконають, те чого від них хочуть, то, можливо, така доля спіткає всіх їх. Стівен Кінг алегорично змальовує бурю назовні, маючи на увазі бурю у суспільстві, яке втратило свої моральні орієнтири і вибухнуло, створивши вирій почуттів та пристрасті. Таким чином, Стівен Кінг відтворює перед нами образи заляканих і доведених до відчаю людей, які спроможні на все, навіть віддати власних дітей у руки диявола, аби залишитися живими і спокійно продовжувати життя. Але після бурі вони зрозуміли, що втратили найдорожче, що мали, дух єдності, співчуття та частку своєї загрубілої душі. Роман «Буря сторіччя» несе в собі соціальне попередження про те, що треба триматися разом для того, щоб перемогти зло, у якій формі воно б не з'явилося [3;252].

Автор неодноразово звертається до історії Америки у своїх творах, практично у кожному з них перед нами постають картини американських реалій. У творі «Мертва зона», наприклад, автор описує уотергейтській скандал, загострення соціальних суперечок, «Серця в Атлантиді» нам дають повне уявлення про війну у В'єтнамі і політичні кризи в Америці 60х років. Звідси можна зробити висновок, що Стівен Кінг намагається донести до читача свій погляд на історію Америки, а також усвідомити ті реальні небезпеки, які дозволяють розрізнити за вдаваним буденним спокоєм американського побуту, дію жорстоких і антигуманних сил, що загрожують зруйнувати фундаментальні основи моральності і людяності, згуртованості і розумності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зверев А. Второе зрение / А.Зверев // Иностранная литература. - 1984. - № 1. - С. 71-73.
2. Павличко С. Література під владою нечистої сили// Всесвіт. - № 9. - Київ: вид. Радянський письменник, 1987.- С. 53.
3. Кінг С. Буря столетия /пер. с англ.: М. Левин. – М.: Изд. АСТ, 2001. – 317 с.
4. Аванесян К. Лики зла // Karen. avanesyan@kinomania. Ru
5. Аргументы и факты // Газета–№12- 23 марта 2005.
6. Голон Анн, Серж. Анжелика в новом свете / пер с фр.: Г. Сафронова и К. Северова. – К.: МП Райдуга, 1992. – 512 с.
7. Ружицький В. Творчість С. Кінга // Всесвіт. - №9. - Київ: вид. Радянський письменник, 1991.- С. 44.
8. Стуруа Мэлор. Так ли далёк Стивен Кинг от истины//Звезда. - № 7. – Ленинград: Издательство Художественная литература, 1986. – С. 179-181.
9. Староверова Е.В. Американская литература// издательство Лицей, 2005. – 320 с.